

pografia Leonina 1916). Упоређујући Голдшмитов извјештај са садашњим подацима које пружа Бадалић, види се да су инкунабуле из појединих далматинских библиотека од 1914, када су почела Голдшмитова проучавања, до 1952 када су завршена Бадалићева, премјештане, расле, и опадале, те би било интересантно позабавити се и са судбином ових драгоцених културних споменика у нашој земљи, а тим прије у свим републикама што прије извршити каталогизацију.

Бадалићев рад је препоручљив као примјер којем треба слиједити и у другим републикама. Бадалићева књига се може сматрати међу значајније публикације ЈАЗУ и најзначајније радове о инкунабулама у нашој земљи.

Техничка редакција Радосава Хорвата је репрезентативна.

Нико С. Мартиновић

ИСТОРИЈА БОЛГАРИИ, ТОМ I, МОСКВА 1954

Академија наука у Москви издала је 1954 године први том **Историје Бугарске**, коју су написали разни сарадници Словенског института, а у редакцији Д-ра П. Третјакова. Књига има 575 страна и много илустрација и мапа, а обухвата историју Бугарске од најстаријих времена до Октобарске револуције, док ће други том обухватити даљи период до наших дана. Аутори у предговору помињу стару **Историју Бугара** Константина Јиречека и **Историју Бугарске** А. Погодина, али та дјела не препоручују читаоцима, јер су одавно застарала, а исто тако не препоручују им ни дјела бугарских буржоаских историчара. На истом мјесту аутори пишу и о **Историји Бугарске** коју је написао академик Н. С. Державин, а објављена је у Москви у четири тома од 1945 до 1948 године. Иако је Державин правилно поставио нека питања из бугарске историје, ипак он има у своме дјелу озбиљних грешака и недостатака — пишу аутори —, и то првјенствено у оним питањима политичке и културне бугарске историје којима је прилазио с позиције „новог учења“ о језику академика Н. Мара, док су се нарочито јако испољили „марристки“ погледи у Державиновом дјелу приликом његовог покушаја да освијетли питање о порijekлу бугарског народа. Због тога је Академија наука и ријешила да изда друго дјело о Бугарској, основано на методологији марксизма-лењинизма, у коме ће бити узето у обзир и савремено стање историских извора. Аутори овога новог дјела отворено признају да су у току рада имали приличне тешкоће, јер су наилазили на разна нејасна и досад мало про-

учена питања из бугарске прошлости, а често су им недостајали и потребни извори, те нијесу могли у једнакој мјери обрадити и расвијетлити сва питања и све периоде бугарске историје.

У **Историји Бугарске** има и неколико мјеста која су везана за црногорску историју. Тако се у устанцима на Балканском Полуострву од 1593 године и даље помиње устанак у Црној Гори, док о Црној Гори за вријеме владике Данила има нешто више података, јер се детаљније говори о грамати Петра Великог Црногорцима из 1711 године и тадашњим борбама (стр. 202 — 204). Говорећи о бугарском револуционару Георгију Раковском, аутори помињу и његову посјету Цетињу 1862 године, а у глави о покрету и савезу противу Турака 1866 године опет се помиње и Црна Гора, као и у борбама послје Херцеговачког устанка 1875 године. Интересантно је да је у једном одреду од свега 175 бугарских емиграната, који су у априлу 1876 године прешли из Румуније у Бугарску ради дизања устанка под руководством самога Христа Ботјова, био и један Црногорац.*)

У глави о Балканским ратовима аутори помињу и улогу Црне Горе, али је то, наравно, узгредно и површно, јер се више простора није ни могло дати Црној Гори. У дјелу стоји да је Бугарска закључила с Црном Гором у септембру 1912 године „усмени споразум“ за борбу с Турцима (стр. 482). Међутим је у августу 1912 године са Цетиња послат Бугарској опширан писмени предлог за рат с Турском, у коме је и план рата, и циљ ратовања, а одређен је био и почетак рата. На овај писмени предлог Бугарска је одмах телеграфски одговорила да га прима у цјелости. Текст писменог црногорског предлога о савезу с Бугарском давно је објавио академик Живко Павловић у своме дјелу **Опсада Скадра** (Београд 1926, стр. 29 — 33) по подацима које му је дао сердар Јанко Вукотић.

Ристо Ј. Драгићевић

„ПОЛОЖАЈ БУГАРСКОГ НАРОДА ЗА ВРЕМЕ РОБОВАЊА ПОД ТУРЦИМА“

— документи и материјали —
Софија, 1953, издање Бугарске академије наука

Циљ је ове књиге докумената, како се каже у предговору, да се побије тврђење буржоаских историчара и публициста у Турској и на Западу који се труде да докажу, без обзира на

*) Кратке податке о Христу Ботјову и главним вођама бугарског народног покрета видјети у „Записима“ књ. XXIII, стр. 124 — 126.